

บทที่ 4

สถาปนาพระสงฆ์ระหว่าง พ.ศ. 2505-2527

หลังจากตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2484 มาได้เพียง 19 ปี สามารถใช้ บทบัญญัติแห่งกฎหมายบริหารกิจการของคณะสงฆ์ให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ถึงกระนั้นก็ตาม ได้มีความพยายามที่จะยกเลิกกฎหมายฉบับดังกล่าว และในที่สุดรัฐบาลของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ก็ได้ตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ขึ้นมาใช้แทนที่ถึงปัจจุบัน การพัฒนาคณะสงฆ์ต้องหัน กลับไปสู่หลักการเดิมที่เคยมีมาตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. 121 นั่นคือ การ รวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลางอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ทราบถึงผลกระทบอันเกิดจากกฎหมายฉบับนี้ จึงแบ่ง การศึกษาช่วง พ.ศ. 2505-2527 ออกเป็นสภาพทั่วไป สถาปนาพระสงฆ์ การละเมิดพระธรรม วินัยของพระสงฆ์ สาเหตุและผลกระทบของการละเมิดนี้ด้วยและในช่วงสุดท้ายของบทจะกล่าวถึง การแก้ปัญหาจากอำนาจทางการเมืองโดยสังเขป

ตามที่ได้อ้างมาแล้วว่า การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองแต่ละครั้งจะยังผลให้เกิดมีการ เปลี่ยนแปลงหรือเกิดผลกระทบต่อพระพุทธศาสนาและสถาบันสงฆ์อย่างแน่นอนตลอดมาบ้างน้อย บ้างแตกต่างกันไป การเปลี่ยนแปลงส่วนใหญ่มักจะดำเนินไปในแนวทางที่พัฒนาขึ้น เช่น การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดินครั้งใหญ่ในรัชกาลที่ 5 เพื่อรวมไทยให้เป็นปึกแผ่นและเกิดความเป็น เอกภาพด้วยการตั้งอำนาจบริหารราชการแผ่นดินมาไว้ที่ส่วนกลางทั้งหมด และเพื่ออนุรักษ์ตามบ้าน เมืองจึงโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. 121 ขึ้นเพื่อความเป็น เอกภาพและประสิทธิภาพในการบังคับบัญชา เป็นต้น คือ การเปลี่ยนแปลงสมัยราชาธิปไตย จากนั้น พระสงฆ์ก็ได้ดำเนินกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาภายใต้กฎหมายคณะสงฆ์ รวมทั้งฉบับปี 2484 ด้วย

การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่มีผลกระทบต่อสถาบันทางศาสนาอย่างรุนแรงช่วงนี้ ได้ แก่ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในห้วงระยะเวลา พ.ศ. 2516-2520 ซึ่งมีการแบ่งแยกและ

เป็นฝักฝ่ายต้านอุดมการณ์ทางการเมืองอย่างสูง ลักษณะความแบ่งแยกเป็นฝักฝ่ายทางการเมืองนี้ ได้ซ้ำแรงลงไปอีกในสถาบันทางศาสนา จนก่อให้เกิดการเป็นฝักฝ่ายทางการเมืองในคณะสงฆ์¹ ในห้วงระยะเวลาที่ได้รับการกล่าวกันว่า เป็นช่วงที่ประชาธิปไตย เบ่งบานมากที่สุดคนใดในยุคนั้น

สภาทั่วไป

รัฐบาลภายใต้การนำของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เห็นว่าการพัฒนาประเทศไทยสามารถก่อให้เกิดประสิทธิผลได้อย่างแท้จริงนั้น จะต้องมึแผนเป็นเครื่องมือนำทางในการพัฒนา สิ่งนี้จึงเป็นหัวใจของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2505-2509) และจากการใช้แผนดังกล่าวในการพัฒนาประเทศไทยเอง จึงเป็นเหตุให้ประเทศไทยก้าวเข้าสู่ยุคใหม่อันเป็นยุคเริ่มต้นแห่งการพัฒนาประเทศไทยตามแนวระวีเอก เรื่อยมา ซึ่งมีผลกระทบต่อการบริหารทางสังคมไทยทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรมของผู้คนภายในชาติ ไม่เพียงแต่สถาบันทางสังคมฝ่ายฆราวาส เท่านั้น แต่ยังกระทบไปถึงสถาบันทางพุทธศาสนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันสงฆ์ที่เคยเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณและปัญญาภิรม์สันคตอเน

ในช่วงยี่สิบปีที่ผ่านมา ประเทศไทยได้รับความสำเร็จอย่างสูงในการพัฒนา เศรษฐกิจและการพัฒนาคนทางด้านจิตใจยังพัฒนาอย่างมาก การพัฒนาประเทศไทยในระยะที่ผ่านไปแล้วทำให้คนไทยและสังคมไทยมีลักษณะ เป็นสังคมบริโภคนิยม หรือยึดติดอยู่กับวัตถุมากขึ้น ค่านิยมที่ ๓ ที่มีในสังคมเมื่อ

¹ สมบูรณ์ สุขสำราญ, พุทธศาสนากับความชอบธรรมทางการเมือง กรณีเปรียบเทียบกับประเทศไทย ลาว และกัมพูชา, หน้า 12.

อดีตหดหายไป อาทิ ความโอบอ้อมเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ กลับกลายเป็นลักษณะมองแคบคิดใกล้ใฝ่ต่ำมากขึ้นจนทำให้เข้าไปสู่ปัญหาต่าง ๆ อย่างน่าห่วงใย ซึ่ง ส.เมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ให้ความเห็นว่า "ประเทศไทยมีแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาแล้วเกือบ 35 ปีหรือ 7 แผน (แผนละ 5 ปี) ผลที่ตามมา ก็คือ การเติบโตทางด้านเศรษฐกิจเราอยู่ในระดับแชมป์ของโลกรองลงมาจากจีนเท่านั้น แต่สิ่งที่ตามมาคือสังคมมีปัญหาคอขวด ไม่ยั่งยืนนำไปสู่ความล่มสลาย" พระ เมธีธรรมภรณ์ กล่าววาท "แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5-7 เป็นต้นมา มีอุปสรรคตรงที่ท้าวธิการเป็นระบบปฏิบัติให้เห็นชัดเจนได้ยาก ดังนั้นแผนฯ 8 จะ เน้นการพัฒนาจิตใจเป็นหลัก" และ พนม พงษ์ไพบูลย์ ก็กล่าวว่า "เห็นด้วยกับการพัฒนาจิตใจของมนุษย์ เนื่องด้วยมนุษย์ไม่อาจแยกออกเป็นส่วนตัว ได้ มนุษย์ไม่ใช่สิ่งของและเป็นสัตว์ในสังคมที่มีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น รวมทั้ง เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม การที่มนุษย์อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดีก็ทำให้ได้ยาก โดยเฉพาะในด้านจิตใจอันเป็นสิ่งละเอียดอ่อน"² ผลพวงจากการพัฒนา เศรษฐกิจทำให้ไทยกำลังกลายเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่แห่ง เอเชีย ซึ่งมีลักษณะเป็นประเทศอุตสาหกรรมเน้นการพัฒนาด้านวัตถุจะได้รับความสำเร็จสูง แต่ในขณะที่การพัฒนาทางจิตใต้ได้รับการเอาใจใส่ดูแลน้อยเข้าลักษณะ "เศรษฐกิจก้าวล้ำวัฒนธรรมเสื่อมทราม" ประเทศญี่ปุ่นซึ่งตกอยู่ในอิทธิพลอารยธรรมอุตสาหกรรมสมัยใหม่ยิ่งกว่าประเทศไทยได้ในทวีปเอเชีย การที่พุทธศาสนาไม่ก่อให้เกิดการพัฒนาวัฒนธรรมเท่าใดนัก เพียงแต่ให้ดำรงรักษาวัฒนธรรมไว้ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่เป็นของต่างประเทศ แม้ว่าการพยายามรักษาวัฒนธรรมมีที่ท่าจะบังเกิดผล แต่ความพยายามนั้นก็มุ่งไปที่ความสำคัญทางจิตใจเสียมาก จนแทบไม่มีอะไรเหลือไว้สำหรับความสำเร็จทางวัฒนธรรมส่วน ๆ เสียเลย³

² บพิตร เกตุภีระ, "ศตวรรษหลังคม," ไทยรัฐ (26 กันยายน 2538): 5.

³ สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย, พุทธศาสนประวัติ ระยะเวลา 2500 ปีที่ล่วงแล้ว, หน้า 450.

สำหรับในประเทศไทยการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการศึกษาอย่างตะวันตกทั้งหมด ยังผลให้ วัดหมดบทบาททางการศึกษา ยกเว้นชั้นสามัญชนที่ยากจนยังอาศัยวัดเป็นสถานศึกษาตามเดิม การที่ ศาสนาในไทยเป็น เรื่องต้องพึ่งพิงผู้นำหรือรัฐมาตลอด และการสูญเสียบทบาททางการศึกษา เป็นผล ให้วัดไม่ได้รับการอุปถัมภ์จากผู้เฒ่าหรือรัฐอย่างมากมายเหมือนเดิม วัดยังคงทำหน้าที่ของตนไปตาม เดิมแต่รู้สึกตนว่าด้อยค่า การศึกษาปริยัติธรรมของพระสงฆ์มิได้รับการปรับปรุง อยู่ในสภาพปล่อย ไปตามยถากรรม พระสงฆ์น้อยอยู่ในสภาวะสับสนขาดความมั่นใจในการศึกษา พื้นฐานความรู้ของ พระสงฆ์ตกต่ำ ขึ้นแต่จะอธิบายหลักธรรมทางศาสนาหรือเทศนาสั่งสอนก็เป็นเรื่องลำสมัย ไม่อาจ ตั้งดุสิตราชาของประชาชนได้ ถึงกระนั้นวัดและพระสงฆ์ก็ยังมึบทบาทหน้าที่ต่อสังคมและประชาชน อย่างมากมายหลายประการ เช่น การพัฒนาคุณภาพพลเมือง การสงเคราะห์ประชาชน และการ ช่วยเหลือทางราชการ⁴ สถานะและบทบาทของพระศาสนาเริ่มทรุดต่าในยุคนครเปลี่ยนแปลงเป็น สมัยใหม่ มีการรับวัฒนธรรมทางตะวันตกอย่างเต็มรูปแบบจนเลยเลยจริยธรรม คุณธรรมทางศาสนา ที่รับวัฒนธรรมพื้นฐานของสังคม สถานภาพพระศาสนาหดต่าประชาชนขาดศรัทธา ความประพฤติ ของภิกษุสงฆ์ย่อหย่อนจากพระธรรมวินัยและ เป็นที่ติติงของผู้ที่ได้พบเห็น ความเสื่อมโทรมของสถาบัน สงฆ์ในพระศาสนา ก่อให้เกิดความคิดที่จะปฏิรูปศาสนา ดังปรากฏสำนึกสงฆ์ที่เกิดใหม่หลายสำนึก ทุกสำนึกมุ่งหมายจะ ให้วัดดีในอนาคตกาลมีรูปแบบที่เรียบง่ายเป็นเอารวมเริ่มขึ้นเข้ากับธรรมชาติ ดัง ดุสิตราชาให้เกิดแก่ผู้พบเห็น มีพระที่เป็นพระ เตรงครดิในหลักธรรมวินัย เป็นที่พึ่งพิงทางจิตใจของ ประชาชน⁵ เมื่อพิจารณาจากความเป็นจริงแล้วปัจจุบันทั้งวัดและพระภิกษุกำลังสูญเสียบทบาทฐานะ และความหมายไปจากสังคมมากขึ้นทุกขณะ โดยเฉพาะสังคมเมืองซึ่งความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุ

⁴ ดิลกนิติ์ จันทบุตร, สถานะและบทบาทของพระพุทธศาสนาในประเทศไทย,

หน้า 52.

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า (14).

และวิทยาการ ความรู้แบบใหม่เข้ามาแทนที่บทบาทของวัดและพระภิกษุในเกือบทุกทาง และความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลงได้เริ่มขยายออกไปสู่สังคมชนบทมากขึ้นตามลำดับ จนอาจกล่าวได้ว่า ในปัจจุบันวัดไม่สามารถรักษาความเป็นศูนย์กลางของชุมชนได้เหมือนแต่ก่อน ทุกวันนี้มีเพียงคนแก่คนเฒ่า และคนเพียงจำนวนน้อยเท่านั้นที่เข้าวัดฟังธรรม⁶ คนหนุ่มสาวไม่ให้ความสำคัญแก่วัดและพระสงฆ์เท่าที่ควร ลักษณะดังกล่าวเป็นผลพวงของสังคมสมัยใหม่ที่มุ่งด้านการสร้างฐานะทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ปัญหาก็คือ พระสงฆ์มีสถานะภาพต่ำลงกว่าเดิม ไม่เป็นที่ศรัทธาเลื่อมใส ปฏิบัติของพระสงฆ์จำนวนมากมีลักษณะ เยี่ยงฆราวาสไม่ว่าเคร่งครัดและย่อหย่อนในพระธรรมวินัย พระสงฆ์จำนวนหนึ่งประพฤติตนไม่ถูกต้องเพื่อเรียกร้องลาภสักการะจากประชาชน อาทิ การประพฤติตนเป็นหมอดู สยงเดาย เเคราะห์บอก เลขบอกหวย การบวชมิได้เกิดจากจุดประสงค์เพื่อขัดเกลาจิตใจ แต่เป็นไปเพื่อยังชีพโดยอาศัยศรัทธาในพระพุทธศาสนา⁷ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้มีใช้กิจของสงฆ์เป็นศิษย์ตกทอดอย่างแท้จริงแก่ความมุ่งมั่นในบริษัต์ ปฏิบัติและปฏิบัติต่างหากที่เบี่ยงเบนพระภิกษุพึงกระทำ

สถานะภาพพระสงฆ์

พรหมจรรย์เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งของชีวิตชาววัด กฎจำนวนมากและละเอียดถี่ถ้วนได้ตั้งขึ้นเพื่อกันภริยาของพระต่อสตรีเพศซึ่งต้องพบปะในการบิณฑบาตหรือที่เป็นแม่ชีในสำนัก การล่วงประเวณีถือเป็นการล่วงวินัยที่มีผลทำให้หมดความเป็นภิกษุไปโดยอัตโนมัติ การไม่ล่วงประเวณี

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 74.

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 57.

ซึ่งเรียกว่าพรหมจรรย์ หรือจรรยาอันเสมด้วยพราหมณ์หรือนักบวช เป็นอุดมคติอันยิ่งใหญ่ซึ่งพระต้องรักษาไว้แม้ด้วยชีวิต^๘ พระพุทธองค์ทรงเห็นโทษแห่งการประพฤติพรหมจรรย์ของภิกษุสงฆ์อันเกิดแต่สตรี พัดจึงได้ทรงตรัสตอบต่อพระอานนท์พุทธอุปฐากก่อนเสด็จดับขันธปรินิพพาน ดังนี้

พระอานนท์ กราบทูลถามว่า "ภิกษุควรปฏิบัติต่อสตรีไปอย่างไร พระเจ้าข้า ?"

ตรัสว่า "การไม่เห็น หรือไม่แตะเลย เป็นการดี"

กราบทูลว่า "ถ้าจำเป็นต้องเห็น หรือแตะ ควรกำหนดอย่างไร ?"

ตรัสว่า "การไม่พูดด้วย เป็นการดี"

กราบทูลว่า "ถ้าจำเป็นต้องพูด จะพึงกำหนดอย่างไร ?"

ตรัสว่า "พึงตั้งสติให้มั่นไว้"

จากพระพุทธดำรัสนี้ แสดงให้เห็นว่า การที่พระไม่ เห็นสตรี แตะเลยนั้นจัดว่าเป็นดีที่สุด เพราะจะได้ไม่ประมาทให้เกิดราคะ แต่พระกับชาวบ้านก็ไม่อาจจะตัดขาดจากกันได้^๙ และเป็นสิ่งที่เกิดได้ว่าผู้ที่ไม่เข้าหาพระศาสนา เข้าวัดหรือ เข้าหาพระกลับเป็นสตรีเสียเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจากปรากฏการณ์ก็เป็นที่มาแห่งการละเมิดพระธรรมวินัยของพระสงฆ์อยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การประพฤติผิดอาบัติบรูหมปาราชิก หนึ่งในสี่อาบัติอันทำให้ขาดจากความเป็นพระภิกษุซึ่งที่ทราบกันอยู่โดยทั่วไป ชาวพุทธเกิดวิฤติศรัทธาบ่อย ๆ ในสังคมไทย อบายมขเติมเมืองไม่เว้นแม้แต่ในวัด พระสงฆ์บางรูปเล่นการพนัน เล่นหวยใต้ดิน ด้วยความโลภในทรัพย์^{๑๐} ชาวพุทธผู้เป็นศฤกษ์จึงได้

^๘ เอ็ดเวิร์ด คอนซ์ เขียน, นิธิ เอียวศรีวงศ์ แปล, พุทธศาสนาสาธิตและพัฒนการ (กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด, กรกฎาคม 2530), หน้า 72.

^๙ ธรรมรักษา, พุทธศาสนาเสื่อมจริงหรือ (กรุงเทพฯ : รุ่งแสงการพิมพ์, 2532), หน้า 52.

^{๑๐} วรดีน อึ้งทิสระ, ชาวพุทธกับวิฤติศรัทธา, หน้า 141.

เห็น ได้ยิน ได้ฟัง การประพฤติอันไม่ดีงามของพระสงฆ์อยู่เนื่อง ๆ เป็นข่าวเล็ก ๆ น้อย ๆ บ้าง เป็นข่าวใหญ่บ้าง เกิดวิกฤตศรัทธา เกิดผัดหวังในจริยาของพระสงฆ์อยู่บ่อย ๆ ทั้งนี้ เพราะชาวพุทธได้ตั้งพระสงฆ์ไว้ในที่สูง เคารพนับนอบน้อมอย่างพิเศษ และมีทัศนคติว่า "เป็เพิ่มัสละแล้วโลนจึงทำเช่นนี้"¹¹ มีบุคคลบางคนปลอมเป็นพระภิกษุหรือพระภิกษุที่มีสัญญาวิบลาสบางรูปรวมมือกับคฤหัสถ์ที่ไม่ได้ปลอมเป็นพระ ไปตั้งสำนักรักษารอคินาป่า เขาหรือถ้ำในเขตห่างไกลจากผู้มีจักตนะ อ่างตนเป็นผู้สำเร็จอรหันต์ พระพุทธองค์ หรือผู้บำเพ็ญกัมมผู้หลงเชื่อ หรือเส้นสายหน้าม้า เทียวโฆษณาชวนเชื่อ หลอกลวงประชาชนให้เดินทางไปรับการรักษาโรค หรือขอหอยเบอร์ โชคลาภต่าง ๆ บางสำนักตั้งอยู่ได้นาน มีผู้หลงเชื่อ เป็นคนร่ำรวยมีชื่อเสียง บางสำนักตั้ง ๆ ล้ม ๆ เปลี่ยนที่อยู่หรือเจ้าคณะปกครองสงฆ์สืบทราบจับได้และลาสิกขาไป หมัดความนิยมเชื่อถือก็ไป และมีเกิดใหม่ขึ้นในที่ต่าง ๆ เสมอ¹² อันเนื่องจากการประพฤติผิดพระธรรมวินัยมีชัจะมีเพียง ทำที่ปรากฏเป็นข่าวทางสื่อมวลชนเท่านั้น ยังมีพฤติกรรมอีกมากมายที่เป็นการประพฤติผิดหรือละเมิดพระธรรมวินัย ซึ่งถือเป็นลักษณะของพระปลอมอันมักกล่าวไว้ในพุทธพจน์ที่ชาวพุทธไม่พึงอนุเคราะห์และให้ความเคารพนับถือ อาทิ

- ภิกษุนอกบัญชี : ได้แก่ ภิกษุที่ประพฤติตนหลอกลวง กระด้าง พุดพลาบม ยกตน
จองหอง
- ภิกษุนอกคอก : ได้แก่ ภิกษุที่ชักชวนมหาชนในกายกรรม วจีกรรม ปาปเพญทาง
จิตอันผิดแนวแห่งการทำให้พ้นทุกข์
- ภิกษุกินไฟ : ได้แก่ ภิกษุที่คึล มีความเป็นอยู่ลามก โนสระอาด มีการกระ
ทำที่ต้องปกปิดซ่อนเร้น ไม่ใช้สมณะก็อ้างว่าเป็นสมณะ ไม่ใช้

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 12.

¹² ข้า เลื่อง วัณฺณนที, การพัฒนกิจจาจรคณะสงฆ์และการพระศาสนา เพื่อความ
มั่นคงแห่งชาติ, หน้า 46.

คนประพฤติกุศลก็อ้างว่าประพฤติกุศล เป็นคน
 เนาในเบี่ยงและมีสัญชาติหมักหมมเหมือนบ่อที่เขยวมลพวย
 แล้วยังมีความคิดที่จะบริโภคก่อนเข้าวาทกษัตริย์หรือพราหมณ์ถวาย
 ด้วยศรัทธา

- ภิกษุมหาโจร : ได้แก่ ภิกษุที่มีกายกรรม วาจากรรม มีนารมอันคดโกง มีความ
 เห็นผิดเป็นชอบ ฟังฟังผู้มีอำนาจ ตัดสินบนผิดแท้
- ภิกษุลามก : ได้แก่ ภิกษุหัดส มีมัจฉาหิฐ์ เสียงชีวิตผิดทางด้วยมัจฉาหิฐ์
 บรารณาลาภสักการะ
- ภิกษุเอะระผุพาส : ได้แก่ ภิกษุผู้พูดไม่เหมาะสมแก่กาลเวลา พูดไม่จริง พูดไม่มี
 ประโยชน์ พูดไม่เป็นธรรม พูดไม่เป็นวินัย กล่าววาจาไม่มี
 เหตุผล ไม่มีที่อ้างอิง ไม่มีที่สิ้นสุด ไม่ประกอบด้วยประโยชน์
- ภิกษุชอบหญิง : ได้แก่ ภิกษุผู้ประพฤติกุศลอันไม่บริสุทธิ์ ประกอบด้วยความ
 เกี่ยวพันกับเมถุน ไม่พ้นจากความเก็ด แก่ เจ็บ ตาย ถือว่า
 ไม่พ้นทุกข์ ¹³

การบวชนี้จะบวชกันด้วยความสมัครใจไม่มีการบังคับและไม่มีความจำเป็นอย่างใดบังคับ
 จึงเป็นการบวชที่บริสุทธิ์และถูกต้อง คำว่า "บวช" เป็นภาษาไทยจึงมาจากภาษาบาลีว่า ปัพพชชา
 แปลว่า ไปโดยสิ้นเชิงหรือเว้น ไปโดยสิ้นเชิงหมายถึง ไปจากการครองเรือนสู่ความเป็นบรพชต์
 ละเลียบจากวิสัยที่ชาวโลกเขามีกันและเป็นกันโดยสิ้นเชิง ความหมายคำว่า "บวช" ที่แปลว่า "ไป
 โดยสิ้นเชิง" นั้น สรบบสัน ๆ ว่า ไปหมดจากความเป็นนรชาวาส หมดจากความเป็นผู้ครองเรือนอัน
 ประกอบด้วย

- สละความมัวหมองสมบัติ
- สละวงศ์ญาติทั้งหลาย

¹³ คัมภีร์นิตย จินตบุตร, ศกฺขาณและโพธาของพระพาศาสนาในประเทศไทย,

- เว้นจากการนั่งหม้อย่างมราวาส
- เว้นจากการอยู่ก็เอย่างมราวาส
- เล็กละครการใช้สอยอย่างมราวาส
- ละครจากกิริยาวาจาอย่างมราวาส
- เว้นจากความรู้สึกนึกคิดอย่างมราวาส

ความหมายคำว่า "บวช" ที่แปลว่า "เว้นโดยสิ้นเชิง" นี้ เมื่อบวชเป็นบรรพชิตแล้ว จึงต้องเว้นสิ่งที่ควรเว้น ผู้บวชแล้วย่อมจะได้รับการศึกษาพระธรรมและวินัย จนรู้ว่าอะไรเป็นสิ่งที่ควรเว้นทั้งในส่วนตัววินัย ทั้งในส่วนธรรมะ และตนก็พยายามเว้นสิ่งที่ควรเว้นนี้โดยสิ้นเชิง¹⁴

แม้ความหมายของคำว่า "บวช" จะเป็นที่ประจักษ์ดังกล่าวนั้นแล้ว ถึงกระนั้นก็ตามยังมีผู้ที่บวชโดยมิได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการบวชที่แท้จริงอีกเป็นจำนวนมาก นอกจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ลักษณะของการบวชเฉพาะบุคคลนั้น มีมากมายหลายประการ ซึ่งหลวงพ่อบัญญาได้กล่าวเป็นกลอนไว้ 10 ประการ คือ

1. บวชหลบบวชชลี

บางคนหนีอาญาแล้วมาบวช
 พด้อ้อวดวิชาเข้าศรัทธาเหลือ
 ทำทัฬหะเมถุนไม่เจนนิจ
 แหนกเพื่อหลบตนให้พิศมัย
 เขาสืบเสาะเขายหาหลบหนี
 คนเข่นเห็นหน้าทมิฬนวิสัย
 ไม่รักษาศีลสงฆ์พระทรงชัย
 หาจัญไรใส่ตัวชั่วอับรึย

2. บวชหนีสังสาร

บางคนมองเห็นโลกนี้โศกเศร้า
 หลบฝังเงาผ้าเหลืองเบื่องหกขี้
 ไมยอมให้ผ้าผ้านั้นราด
 รักษาศีลศีลสงฆ์พระทรงญาณ
 ประพฤติตนชื่อตรงดำรงมั่น
 เจริญธรรมเลิศล้ำก็มีภูษาน
 บวชเช่นนี้ควรจำเป็นตำนาน
 พระทรงญาณสรรเสริญเจริญพร

¹⁴ พุทธทาสภิกขุ, "การบวชคืออะไร," ร่มโพธิ์แก้ว (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ดอกเข็ม, กันยายน-ตุลาคม 2539), หน้า 7-8.

3. บวชผลาญข้าวสก

บางคนหลบจากบ้านชาน, ข้าววัด
ให้สิ่งมัญต์ตั้งตอสดสนก
ครันบวชแล้ว เทียว เล่นไม่ เห็นทกข
ผลาญข้าวสก เสียข้าวสารชคร้าเมห
ไม่ห้องบ่นภาวนาคึกษาธรรม
เห็นใครร้าใคร เรียนเพียรไปนห
เทียวคยโต้อ้อสำระน
คนเซเน็ดเตจระนอนกน

5. บวชคาบเหล็กแดง

บางคนบวชมาแล้วดั่งแก้วแก้ว
ดึค เนิมนาวแนวพทชวิสทธิสงม
แต่เกยจคร้านในทำนองของพระองค์
กนของสงมไม่อำระประเพณ
กนแล้วนอนนอนแล้วกนสันตติ
ไม่ดำริพิจารณารักษาศรี
เขาให้มากนไปไม่ปราณี
บวชอย่างนี้บาบนักอยามักทำ

7. บวชกนของรื้อ:

ธรรดาของบูชาทศราคร้า
ฝูงคนนำมากวายให้ขบฉน
ทำนผู้ใดทรงเพศพรหมจรรย์
ได้ขบฉนของ : ชาควร เนาว์ตรอง
ต้องใช้หนี้ชีวิตคตให้มาก
อย่า เพียงอยากด้วยจกสระจระมาหมอง
อย่าบวชกนของรื้อนจงพื่อนตรอง
ให้ผดผององค์ศัพณักญญ

4. บวชสเนหาบว

บางคนคิดว่า เป็นสงมมั่นคงสข
นักสนก เข้ามาบวช เพื่ออดวิจ
เห็นสีกาพาใจเฝประ โลม
หัวใจโหมรนา เป็นอัจฉ
เตะตะกร้อต่อนกนรกล้า
กนข้าวดำ ข้าว เหล้า เมานัจลี
เสียพงษ์เฝ้า เหล้ากอนหม่มนัทร
เฝ้าถวิลตสนกไมทกขรื้อน

6. บวชแต่งแผ่นดิน

บาง เห็นศาสนาเ็นนารัก
อยากบวชนักด้วยคิดจระผลิตศรี
เห็นผเฝ้า เหลืองล้าเ็นามดี
อยากให้สี เ็นเมงผกพันตง
เห็นผเฝ้า เหลืองไม่รู เรื่องผเฝ้า เหลือง เเลย
นัหาระ เทย เข้ามาบวชสวดกตล
เทียว เตเกรรายอดผเฝ้าประชาชาชน
เพียงให้บนธรมมีสิ่งาม

8. บวชนอนเ็นไฟ

บางคนคิดว่าการบวชมีลวดลาย
ถ้าสบายคลายทกข เ็นสขข
ออกจากบ้าน ข้าววัดดัดอเ็นหรี
อยู่ในเฝ้า เหลืองหวัง เเปลืองทกข
นอนคิงถึงนางไม่วาง เว้น
อกใจ เตเเรื่อเ็นเ็นไม่มีสข
หวงข้างหลังหวังข้างหน้าตั้งทาทกข
หมดสนก เรารื้อนเ็นเ็นไฟ

9. บวชไม่หน่ายหนีโลก

บางคนหวังเอาผ้าเหลืองเป็นเครื่องมือ
สำหรับซื้อขายค้าเงินบัดสี
ทำเสียงมัจฉิมกายไร้ราศี
แต่ใจมีโลกหลงหนงตน
อยากได้โน่นอยากได้นี้ เทียวสี่ซอ
หม่นผาลอพอให้ใครจงน
ใครนึกว่าเป็นเหนือทศพล
เทียวทำกล เพทบายร้ายกาจนัก

10. บวชนั่งโรงกมแก่

บางคนเข้าบรรพชามาแต่เด็ก
แต่โลกเกกภุมธรรมตำหนักหนา
บางเดกชะนรแก่ชรา
บรรพชาอาศัยเขาให้กิน
ไม่พرابเนาวิชารักษาสัตย์
มาอยู่วัดหม่นผ้าสี เพียงมีศีล
นั่งโรงกหน้าหลังตึก เป็นอาจฉ
ใครให้ก็ให้สรรเสริญเจริญพร¹⁵

อันที่จริงสมณพราหมณ์ พระภิกษุสามเณร บรรพชิตหรือสมณะนั้น ได้แก่ พระภิกษุสามเณร
ผู้ถึงความสงบกาย วาจา ใจ ผู้สละความเป็นเนื้ออย่างคฤหัสถ์ออกมา เพื่อบริบัติตามลัทธินิยมของตน
ผู้ที่เป็นนักบวชเมื่อได้รับความอนุเคราะห์บำรุงจากคฤหัสถ์แล้ว มีหน้าที่ที่ต้องบำเพ็ญบริบทสมบัติให้
เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น โดยการสังเคราะห์ด้วยธรรมที่ถูกต้อง 6 ประการ คือ

1. ห้ามไม่ให้ทำความชั่ว
2. ให้ตั้งใจอยู่ในความดี
3. ตั้งใจอนุเคราะห์ด้วยน้ำใจอันงาม
4. ให้ได้ฟังสิ่งที่ยังมีเคยฟัง ได้แก่ พยายามค้นคว้าหาธรรมะหรือเรื่องที่มีประโยชน์
หรือแปลก มาเล่าให้ฟังเสมอ
5. ทำสิ่งที่เคยทำแล้วให้แจ่มใส คือ อธิบายขยายความเรื่องที่เคยฟังแล้วแต่ยังไม่แจ่ม
แจ้งให้เขาฟังบ่อย ๆ จนเข้าใจชัดเจนทั้งหมดสงสัย

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 11-12.

6. บอกทางสวรรค์ ด้วยการบอกให้ทราบว่า การบำเพ็ญทานรักษาศีลและ เจริญภาวนา เป็นทางไปสู่วรรค 16

หากพระภิกษุสงฆ์ได้ประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม หรือตั้งตนอยู่ใน สมณวิสัยตามหลักแล้ว การละเมิดพระธรรมวินัยก็ จะไม่เกิดขึ้น หรืออาจจะไม่มีจำนวนมากและ พฤติกรรมรุนแรงอย่าง เช่นในปัจจุบันอย่างแน่นอน

การละเมิดพระธรรมวินัยของพระสงฆ์

การละเมิดพระธรรมวินัยของพระสงฆ์มีมาตั้งแต่ครั้งพหุศาสตร์แล้ว มากบ้างน้อยบ้างตาม ยุคตามสมัยขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง ในปัจจุบันนี้ก็เช่นเดียวกัน การหัดจำนวนมากอยู่รวมกันก็ มักจะมีการประพฤตินอกกรอบนอกรอยของบุคคลบางคนได้ เป็นเรื่องปกติวิสัย เพราะโดยข้อเท็จจริงแล้ว พระภิกษุหรือสามเณรที่เสียหยา หรือปลอม เป็นพระแล้วกระทำการอื่นไม่ชอบแบบนั้น มีจำนวนน้อย เมื่อเทียบกับจำนวนภิกษุสามเณรทั้งหมด แต่วิธีการกระทำของพระภิกษุสามเณรหรือคนปลอมบวช พวกนี้ใช้วิธีการโฆษณาชวนเชื่อ และมีบางพวกที่จิตใจจะทำให้เสียชื่อเสียงของคณะสงฆ์ ประกอบ กับประชาชนส่วนใหญ่มักรู้สึกเชื่อในพหุศาสตร์ไม่ค่อยมีเดงอยู่แล้ว จึงทำให้ความเชื่อดีใน สถาบันสงฆ์เสื่อมลงได้ง่าย ซึ่งจะ เป็นภัยต่อพหุศาสตร์และความมั่นคงแห่งชาติ 17

16 เรื่องเดียวกัน, หน้า 10.

17 เรื่องเดียวกัน, หน้า 85-86.

ความไม่รู้และความหลงเชื่อผิด ๆ ในหลักพหุศาสนาของคนไทย เป็นที่ทำให้ความมั่นคงของพระพุทธศาสนาตามสถาบันสงฆ์ เช่น ความไม่เคร่งครัดต่อการอุปสมบท ความไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของการบวช คือ ทำให้ผู้บวชประพฤติตนตามจรรยาวัธ และไม่ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระอัครสาวก ประกอบกับความย่อหย่อนในการปกครองของพระอัครสาวก พระภิกษุสามเณรบางพวก ไม่สนใจศึกษาเล่าเรียนและปฏิบัติตามพระธรรมวินัย ภาวะสังคมที่สับสนเปลี่ยนแปลงวุ่นวาย ปัญหาเศรษฐกิจที่รัดตัว มีบุคคลบางคนมองเห็นว่า การดำรงเพศเป็นพระภิกษุสามเณรนั้นเป็นเรื่องสบาย และมีทางที่จะหาผลประโยชน์ได้ จึงปลอมตัวเป็นพระหรือเข้ามาบวชเป็นพระภิกษุหรือสามเณรแล้วหลบหนีการปกครองดูแลของพระอัครสาวกอาจารย์ ออกไปพร้อมกับพวกพ้องของตนที่เป็นคฤหัสถ์ กระทำกรรมต่าง ๆ ที่เป็นการสร้างภาพพจน์ที่เสียหายแก่พระสงฆ์หรือสถาบันสงฆ์ เช่น ออกบิณฑบาต เวียนเทียน ซึ่งกัณฑ์บิณฑบาตหรือเวียนเทียนเป็นใจกับคนทำอาหารใส่บาตรขายหารายได้ ตั้งสำนักทำนุบำรุงหรือทำใจชะตาราตี รับจ้างสวดสวด เคารพพระ รักษาศีล สักเลขยันต์คาถา จำหน่ายเครื่องรางของขลังหรือของที่เรียกว่าวัตถุมงคลต่าง ๆ หรือออกทำกรรมอะไรด้วยวิธีกรรมต่าง ๆ

ลักษณะความสัมพันธ์และความต้องการของคนในสังคมเมืองต่อวัดและพระสงฆ์ นอกจากน้อยแล้ว ยังมีความสัมพันธ์และความต้องการแบบไม่อิงกัณฑ์วัดและพระสงฆ์ในพหุศาสนาแบบเสรีภาพ เช่น การไปขอเลขสลากกินแบ่งของรัฐหรือเลขหวยเบอร์ การไปขอเครื่องรางของขลัง รดนามนต์สวดสวด เคารพพระ ขอให้ช่วยปลุกเสกของศักดิ์สิทธิ์ หรือช่วยในกิจการอาชีพที่เป็นนโยบายชมหรือผิดกฎหมาย ความสัมพันธ์แบบนี้เมื่อมีผู้ไปขอประสพโชคคาถา กัณฑ์สิ่งของ เงินทองมาตอบแทนวัดหรือพระที่คล้อยตามหรือทำกัณฑ์ตามใจขอ มีการวิพากษ์หรือถกเถียงต่อกันไป วัดบางวัด หรือพระสงฆ์บางรูปอาจร้ายหรือเจริญด้านวัตถุหรือทรัพย์สินเงินทองชั้นระยะหนึ่ง แต่มีกัณฑ์เสื่อมลงในเวลาอันรวดเร็ว ที่เป็นพระภิกษุภิกษุสิกขาหรือหนัหายินที่สุด เป็นการทำลายชื่อเสียงและคุณงามความดีของวัด พระสงฆ์ คณะสงฆ์ และสถาบันพหุศาสนาที่มากลัวที่สุด 18 ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช กล่าว

18 ข้าหลวงวุฒิจันทร์, การพัฒนากิจการคณะสงฆ์และกิจการพหุศาสนา เพื่อความมั่นคงแห่งชาติ, หน้า 35.

วาทะที่ ทำให้ข้อเขียนมีอยู่ในสิ่งนี้เป็นจำนวนมาก ถึงกับเป็นเรื่องอื้อฉาวอยู่ทุกวันนี้ นั่นก็คือ การปกครองสงฆ์ที่หนีไปในทางเมตตา ถ้าดูจากความเป็นมาในอดีตจะเห็นได้ว่า ในระยะใดที่มีการใช้อำนาจจริงจังกับพระ จะเป็นพระราชอำนาจของพระเจ้าแผ่นดิน หรืออำนาจของสังฆการีที่เป็นพระราชาสักก็ตาม พระก็มักจะมีระเบียบเรียบร้อย มีความระมัดระวัง ไม่ก่อเรื่องอื้อฉาว แม้ในระยะที่พระปกครองพระ หากมีพระมหากษัตริย์ใช้อำนาจเด็ดขาด พระก็มักจะปฏิบัติตาม ครองครัดตามพระธรรมวินัย ไม่เกิดเรื่องอื้อฉาวเช่นเดียวกัน เห็นได้จากสมัยที่สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวิเชียรศุภชโรรสทรงบัญชาการคณะสงฆ์ ในสมัยนั้นปรากฏว่า การปกครองสงฆ์ราบรื่น พระสงฆ์ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย ครองครัดทั้งสองนิกาย ไม่มีเรื่องดังพร้อยจนเป็นข่าวประจำ เหมือนทุกวันนี้ และการศึกษาของพระสงฆ์ในด้านปริยัติเจริญรุ่งเรือง เป็นประวัติการณ์¹⁹ สำหรับปรากฏการณ์อย่างหนึ่งที่สังเกตเห็นได้ คือ พระภิกษุสามัคคีประพฤตผิดพระธรรมวินัยนั้น มักจะเป็นพวกที่อ้างว่ามีอภิสิทธิ์ จึงมองไม่เห็นเหตุการณ์ล่วงหน้า เห็นพระสงฆ์ผิด ตัดต่อกับเขรตคือคนหนีตายไปแล้วได้ หรือใช้เวทมนตร์คาถาปลุกเสกเครื่องรางของขลัง รดน้ำมนต์ ทำเสน่ห์ยาแฝด ล้วงนอกล้วงใน มีสัมพันธ์กับอดีต ผิด ท่านผู้ปกครองสงฆ์น่าจะ ได้จับตาดูพระที่ประพฤติปฏิบัติ เช่นนั้นเป็นพิเศษ หากยังไม่ถึงล่วงพระธรรมวินัย ก็คอยห้ามขอร่ามไว้ไม่ให้ฟังชัน ออกนอกเส้นทางไปก็แล้วพอ²⁰ การประพฤตผิดนอกพระธรรมวินัยที่ปรากฏขึ้นในสังคมสงฆ์นั้น หากเป็นเมื่อสมัยก่อนในขณะที่ยุทธศาสนิกการสื่อสารไม่พัฒนา เช่นทุกวันนี้ การแพร่กระจายก็จะมีน้อยมากหรือแทบจะไม่มีเลย แต่ปัจจุบันซึ่งเป็นโลกยุคการสื่อสารไร้พรมแดน พฤติกรรมเพียงเล็กน้อยก็ทำให้รู้สึกว่า เป็นเรื่องใหญ่โตได้ ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างมากมายต่อสถาบันต่าง ๆ ในสังคม

19 ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช, คึกฤทธิ์กับพุทธศาสนา, หน้า 167-168.

20 เรื่องเดียวกัน, หน้า 172.

ตัวอย่างเหตุการณ์ระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนตุลาคม 2523 ได้มีสื่อมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์รายวันและรายสัปดาห์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษได้เสนอข่าวที่ก่อให้เกิดความเสื่อมเสียแก่พระสงฆ์ คณะสงฆ์และพระพุทธศาสนา สืบดังนี้

1. ด้านพระภิกษุสามเณร สื่อมวลชนได้ลงข่าวในประเด็นที่ปฏิบัติไม่เหมาะสมบางรูป โดยเฉพาะในแง่ของต่อธรรมเนียม และการประพฤติตนไม่เหมาะสมแก่สมณเพศ การไม่รับผิดชอบต่อส่วนรวม เช่น การแข่งขันกันสร้างวัด สร้างพระพุทธรูปที่ใหญ่โตในขณะที่ประชาชนยังอดอยากยากจนและเกี่ยวกับความมัวหมองด้านผลประโยชน์ เช่น การให้เช่าที่วัดสร้างอาคารร้านค้า การแก่งแย่งตำแหน่งเจ้าอาวาส การเรียกรับ เป็นต้น

2. ด้านคณะสงฆ์ สื่อมวลชนได้วิพากษ์วิจารณ์ว่าพระเถระผู้บริหารการคณะสงฆ์อยู่ในวัยชราส่วนมาก เห็นแต่งานประจำมากกว่าการทวทัศน์ให้พระภิกษุสามเณร เจริญศีลธรรมวินัย ไม่ถือกุศลต่อสาธารณประโยชน์ อ่อนแอในการปกครอง และมีความขัดแย้งระหว่างยุวสงฆ์กับพระเถระ ระบบการศึกษาของสงฆ์ล้าสมัย มีพระบางกลุ่มแยกตัวจากการปกครองของคณะสงฆ์ไทย

3. ด้านพุทธศาสนิกชน สื่อมวลชนวิพากษ์วิจารณ์ว่า ไม่เข้าใจและไม่ได้รับประโยชน์จากพระพุทธศาสนาเท่าที่ควร ละเลยต่อศีลธรรม ขาดที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจมีความมุงมายเกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรมนอกพระพุทธศาสนา มีความนิยมไปในด้านความบันเทิงในงานพิธีต่าง ๆ ²¹

คณินันต์ จันทบุตร ได้ตั้งข้อสังเกตว่า ในระยะหลังนี้ การเสื่อมถอยของพระสงฆ์เริ่มจะถี่ยิบ อังก็มีสาเหตุหลายประการ ทำให้พุทธศาสนิกชนบางคน ตลอดจนผู้ที่ไม่ทราบแก่นแท้ของพุทธศาสนา มีความรู้สึกว่าพระพุทธศาสนาเสื่อม ซึ่งความคิดว่าพุทธศาสนาเสื่อมทรมมาขัดแย้งในสมัยที่ความเจริญในแนวตะวันตกแพร่หลายเข้ามาในไทย เริ่มมีความคิดตั้งหาเหตุและ

²¹ ข้า เลื่อง วุฒิจันทร์, การพัฒนากิจการคณะสงฆ์และการพระพุทธศาสนา เพื่อความมั่นคงแห่งชาติ, หน้า 45.

ผลทางพระ พุทธศาสนิกตามหลักวิทยาศาสตร์ เริ่มมีการศึกษาความเป็นมาของพระพุทธรูป 22 ซึ่งก็เท่ากับได้ตอกย้ำถึงความสั่นคลอนของสถาบันพระศาสนาว่า เมื่อความเจริญทางด้านวัตถุ การเดินทางตามแนวประ เทศตะวันออก และระบบการสื่อสารได้รับการพัฒนามากขึ้น ยิ่งได้ ก็ยิ่งจะทำให้ ความเชื่อมั่นในพระ พุทธศาสนิกถูกท้าทายจากกระแสอารยธรรมอุตสาหกรรม เพียงเ

สาเหตุและผลกระทบ

การสละ เนิตพระธรรมวินัยของพระสงฆ์ที่ เป็นปัญหาตลอดมานั้น ทำให้สถานภาพพระสงฆ์ ต่ำลงกว่าเดิม ประชาชนไม่ เลื่อมใสศรัทธา ทั้งนี้ เพราะปัญหาของพระสงฆ์จำนวนมากมีลักษณะ ไม่แตกต่างจากฆราวาสขาดความเคร่งครัดในสมณสาธิต ประพฤติย่อหย่อนในพระธรรมวินัย นอกจากนั้นยังมีพระสงฆ์จำนวนหนึ่งประพฤติไม่ถูกต้อง เรียกร้องลาสิกขาจากประชาชน อาทิ การ เป็นหมอดู สี เคาย เคายที่ บกเลซ บกหอย โดยมีได้มีจุดพระสงฆ์เิกการบวชตามแนวทางของ พระบรมศาสดา แต่เพื่อถวายเป็นพระศาสนา 23 ดังกล่าวมาแล้ว เ

สาเหตุที่ทำให้พระสงฆ์สละ เนิตพระธรรมวินัย มีมากมายหลายอย่างขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมเฉพาะตัวของพระสงฆ์รูปนั้น ๆ เช่น

1. พระสงฆ์ไม่ เชื่อคำสอนของพระพุทธเจ้า ไม่ใฝ่ใจที่จะศึกษาเล่า เรียนพระธรรมวินัย เข้ามาบวชในพระศาสนา โดยวัตถุประสงค์อื่นที่ไม่ใช่ เพื่อการประพฤติพรหมจรรย์ ไม่เื้อ เพื่อต่อ

22 คณิงเื้อย จินนบุตร, สถานะและบทบาทของพระพุทธรูปในประเทศไทย, หน้า 76.

23 เรื่องเดียวกัน, หน้า 57.

พระธรรมวินัย²⁴

2. ระบบการศึกษาของสงฆ์กับระบบการศึกษาของบ้านเมืองไม่เกื้อกูลซึ่งกันและกัน การบวชตามขั้นตอนทางพุทธศาสนามีได้กำหนดให้ต้องเรียนรู้มาก่อนการบวช เช่น ศาสนาอื่น ดังคำกล่าวที่ว่า "บวชเรียน" หมายถึง ก่อนบวชนี้ยังไม่ได้เรียนรู้วัตรปฏิบัติที่ต้องถือในคราวที่จะบวช เป็นพระ การบวชในวัดนี้ถือว่า เป็นพระทันที ทั้งที่มีหลังของผู้บวชบางคนอาจจะ ไม่สมควรที่จะได้รับการบวชเลย²⁵

3. ระบบการปกครองคณะสงฆ์ขาดประสิทธิภาพในการบังคับบัญชาและสั่งกันและกัน ทั้งนี้ เพราะ ไม่มีการกระจายอำนาจเท่าที่ควร โดยศึกษาได้จากพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ใช้บังคับใน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2508 เป็นต้นมา²⁶

4. พระอภิชฌาย์อาจารย์ขาดการอบรมสั่งสอนหลังการบวช จากพระอภิชฌาย์เพียงผู้เดียวจะต้องอยู่ในการสั่งสอนของพระอภิชฌาย์อาจารย์ 5 ปี จึงออกจาริกตามลำพังได้ กลายเป็นว่า เมื่อบวชเสร็จก็เป็นอันเสร็จพิธี ไม่มีการอบรมบ่มนิสัยอื่นใด นอกเหนือจากการบอกอนาคสน์ 8 อย่าง และพฤติกรรมเท่าให้การบวชเป็นเพียงพิธีกรรมอย่างหนึ่งเท่านั้น²⁷

²⁴ สัมภาษณ์ พระพิศาลธรรมพาทย์ (พระพรหม กัลยาโณ), ประธานแผนกนิตยสารแก้ว จังหวัดนนทบุรี, 13 มกราคม 2540.

²⁵ สัมภาษณ์ สำราญ สารัตถ์, ผู้อำนวยการสำนักงานเลขานุการมหาเถรสมาคม กรมการศาสนา, 20 มกราคม 2540.

²⁶ จลอง เจริญาคม, ผาศาสนาจักร-ทะเลทองจุดต้น, หน้า 9.

²⁷ สัมภาษณ์ พระมหาจรรยา สุธัญญโณ, 25 เมษายน 2539.

5. ความเป็น "สังคัมภ์โรคเนียม" ของโลกอุตสาหกรรมทำให้พระสงฆ์ที่ไม่เชื่อเพื่อต่อพระธรรมวินัยเป็นเหตุเดิมอยู่แล้ว ต้องตกไปในกระแสสังคัมภ์นี้ด้วย เมื่อปราศจากหิริความละอาย แสใจและโศตตบะความเกรงกลัวต่อบาป การละเมิดพระธรรมวินัยย่อมเกิดขึ้นได้โดยง่าย ²⁸

6. การไม่ทราบถึงแก่นแท้พระศาสนา โดยเฉพาะความไม่ใส่ใจใฝ่ศึกษาธรรมของพุทธบริษัทฝ่ายฆราวาสซึ่งถือว่าศาสนา เป็นเรื่องของพระสงฆ์เท่านั้น ทำให้ก่อปฏิสัมพันธ์กับพระสงฆ์ซึ่งมีความรู้สึกแบบทางโลกอยู่แล้วและนำไปสู่การละเมิดพระธรรมวินัยขึ้น ²⁹

7. การให้ความสนใจจากฝ่ายบ้านเมืองมีน้อย โดยเฉพาะด้านการสนับสนุนงบประมาณให้การทำนุบำรุงพระศาสนาก่อให้เกิดผลพวงอย่างมากมาเป็นสาเหตุหนึ่งของการละเมิดพระธรรมวินัยของพระสงฆ์ด้วย ³⁰

8. การพัฒนาระบบการสื่อสารทำให้โลกไร้พรมแดน สื่อต่าง ๆ ส่วนหนึ่งได้เข้าไปส่วตัวมากขึ้น โดยปราศจากการควบคุมจากทุกฝ่ายและสื่อมวลชนนี้เองที่ได้ช่วยโหมกระแสข่าวคราวการละเมิดพระธรรมวินัยของพระสงฆ์ให้ดูประหนึ่งว่ามีจำนวนมากขึ้นหรือรุนแรงขึ้น ³¹

²⁸ สัมภาษณ์ ฉัตรสมาลัย กบิลสิงห์, คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 31 มกราคม 2540.

²⁹ สัมภาษณ์ พระมหาจรรยา สิริบุญโญ, 35 เมษายน 2539.

³⁰ สัมภาษณ์ เขาวรินทร์ ลัทธิศักดิ์ศรี, รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ช่วง พ.ศ. 2538-2538, 21 มกราคม 2540.

³¹ สัมภาษณ์ เสฐียรพงษ์ วรรณปก, 12 กุมภาพันธ์ 2540.

ผลกระทบอันสืบเนื่องมาจากความมอหอยอนในพระธรรมวินัยของพระสงฆ์ก่อให้เกิดปัญหาแก่พระพุทธศาสนาโดยส่วนรวม ดังนี้

1. ด้านศาสนวัตถุ พระบริษัทยุติธรรมสร้างศาสนวัตถุมากเกินไ้บ่ หลงใหลในเครื่องรางของขลัง มงชายในเครื่องจนาวิชาและไสยศาสตร์ต่าง ๆ ทั้งพระหิ้งข้าวปั้น และศาสนวัตถุที่สร้างขึ้นเพื่อหารุหรธาไ้ใหญ่โตสิ้นเงินจำนวมหาศาล แต่ไม่ได้รับการใช้ประโยชน์เพื่อพระศาสนาอย่างคัมค้ำและสมควร

2. ด้านศาสนสถาน พระสงฆ์และกรรมกรวัดต่าง ๆ ส่วนใหญ่ชอบจัดหาเงินเข้าวัดเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ ลาก ยศ ชื่อเสียงแต่เฉพาะวัดของตนและเพื่อพวกตน การจัดงานตามเทศกาลของวัดไม่คำนึงถึงความควรไม่ควร ไม่เคารพต่อศาสนสถาน เช่น มีภาพยนตร์ ลิเก มวย การละเล่นต่าง ๆ ทางโลก มีการขายเหล้า เป็นต้น แทนที่จะเป็นการทำบุญแต่กลับเป็นการสร้างบาปมากยิ่งขึ้น มีการจัดตั้งวัดมากขึ้นเกิดความจำเป็น ไม่ประหยัดและไม่มึประโยชน์

3. ด้านศาสนพิธี พิธีทางศาสนาบางพิธีสร้างความมมมายแก่พุทธศาสนิกชนเป็นพิธีนอกพระศาสนาและนอกพระธรรมวินัยของพระพุทธเจ้า แต่ก็มีพระสงฆ์หลังผัดนิยมจัดพิธีดังกล่าวเพื่อแสวงหาลาภสักการะใ้ตนอย่างพิสดาร เช่น พิธีสวดภาลยัญย์ พิธีปลุกเสก เครื่องรางของขลังและของศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ

4. ด้านศาสนบุคคล พระบริษัทยุติธรรมฝ่ายพระและฝ่ายฆราวาสบรรพตวิปริตผัดพลาดจากคำสอนของพระพุทธศาสนา จากพระธรรมวินัยไม่สนใจเรียนปริตรศึกษา ไม่เ้าพาดต่อการปฏิบัติธรรม

พระบริษัทยุติปฏิบัติหน้าที่ของตนใ้หลกต้อง เช่น พระไม่ทำกิจของพระ แต่ทำกั้จรรยาของคฤหัสถ์ หรือแบบคฤหัสถ์ ทำกั้กิจกรรมนอกพระธรรมวินัย เช่น ส่งเสริมอาชีพต่าง ๆ ในวัด เป็นต้น พระไม่ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนธรรมะมุ่งรับเงินตนประกอบพิธีกรรมแทน

พระบริษัทยุติไม่เอาใจใ้ส่ดูแลกันและกัน ไม่ตักเตือนและแก้ไขและกันในทางศาสนาและการปฏิบัติธรรม ขาดการประสานงานส่งเสริมสนับสนุนกัน

พระศาสนายังขาดแคลนผู้นำทางศาสนาที่มีควมรู้ ความสามารถทั้งในการบริหารการเผยแผ่พระและการปฏิบัติขาดการจัดตั้งที่ดี ได้มีขบวนการบุคคลนอกพระพุทธศาสนาคอยหาของจ้องทำลายพระพุทธศาสนาโดยวิธีการต่าง ๆ อยู่เสมอ ทำให้พระพุทธศาสนามีภัยรอบด้าน ทั้งภัยภายในและภัยภายนอก

5. ด้านศาสนธรรม มีลัทธิธรรมปฏิบัติหรือธรรมวิโยบลอมเกิดขึ้นมากมาย การบรรยายธรรมและการตีความธรรมะแตกต่างกันไปตามความคิดเห็นเฉพาะตน ตลอดถึงการปฏิบัติของแต่ละคนแต่ละอาจารย์และแต่ละสำนักก็แตกต่างกัน ทำให้เกิดความสับสนและสงสัยในพระธรรมวินัยถึงขั้นสงสัยในพระรัตนตรัยในพระไตรปิฎก และสงสัยในการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ถึงขนาดลบหลู่หมิ่นคำสอนและองค์ศาสดาก็มี

การแก้ปัญหาจากฝ่ายบ้านเมือง

พระภิกษุทั้งหลายเป็นผู้บวชเข้าไปจากพลเมืองไทยที่เป็นคนของรัฐ เข้าไปรับประโยชน์จากพระศาสนา ถ้ามีพระประพฤติกว้างหรือเข้าไปบวชหาผลประโยชน์ ก็คือ พลเมืองของรัฐเข้าไปทำลายพระศาสนา จึงเป็นความรับผิดชอบของรัฐที่จะร่วมกับผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องฝ่ายพระศาสนาเอาคนของตนกลับออกมา มีโทษจะนับว่าเป็นเรื่องของพระ ซึ่งจะกลายเป็นว่ารัฐมีส่วนร่วมเป็นใจหรือให้ท้ายคนของตน เข้าไปทำลายพระศาสนา

สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น คือ มีการปล่อยปละละเลยให้คนเห็นขาดศรัทธาจำนวนมากมายอพยพหรือย้ายตัว เข้าไปอยู่ข้างในพระศาสนาโดยเข้าไปหลบลิ้นเหนียวก็ตาม อาศัยพิศพิง พักผ่อน ทิศเจาะรหรือแม้แต่โดยตั้งใจก็ตาม ขณะเดียวกันคนที่อยู่ข้างในแล้วก็ไม่ได้รับการพัฒนาพัฒนา เนื่องจากคนที่เกี่ยวข้องควรจะรับผิดชอบต่างก็ไม่เอาใจใส่คำ เนิบนาบ ฝ่ายคนมีศรัทธาที่อยู่ข้างนอกแทนที่จะเข้าไปช่วยร่วมแก้ไขสถานการณ์ได้แต่นั่งค้ำพอดอวาคเอน้อยข้างนอกโดยไม่ตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของตน เมื่อพระศาสนาถูกทอดทิ้งอย่างเนิ่นนานจะต้องทรุดโทรมลงไปเป็นธรรมดา³²

³² พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), สถานการณ์พุทธศาสนาพลิกหน้าตา, หน้า 20-21.

ในทางพระพุทธศาสนา คณะสงฆ์ย่อมได้รับความคุ้มครองจากทางบ้านเมืองด้วยเหมือน
 กษัตริย์ แต่เฉพาะในคณะสงฆ์ก็มีหลักอยู่ว่า กษัตริย์จะประพฤติอย่างไรต่อคณะจึงจะเป็นทางที่ดีที่สุด
 ความข้อนี้ในพระสูตรมีหลัก 5 ประการ คือ

1. กษัตริย์ในพระศาสนาตั้งใจฟังธรรม
2. กษัตริย์ในพระศาสนาตั้งใจเรียน
3. กษัตริย์ในพระศาสนาตั้งใจจำไว้ได้แม่นยำ
4. กษัตริย์ในพระศาสนาตั้งใจตรองอรรถที่จำไว้ได้
5. กษัตริย์ในพระศาสนาตั้งใจปฏิบัติโดยมีเหตุผล

ทั้ง 5 ประการนี้ พระพุทธเจ้าตรัสว่าเป็นไปเพื่อความมีเดงถาวรของพระศาสนา³³
 สมัยก่อนการที่พระภิกษุพ้องเพื่อนสหธรรมิกจะเป็นอธิกรณ์สามารถแก้ไขตามพระธรรมวินัย
 ได้ แต่ปัจจุบันนี้จึงหรือเป็นพยานในอธิกรณ์ตามพระธรรมวินัยในศาลพลเรือนนั้น พระซึ่งรู้เห็นเป็น
 พยานต้องขอขมาและถอนคำให้การทางอธิกรณ์ เพราะขึ้นกับความตามครรลองแห่งกฎหมายราชวาส
 ซึ่งไม่บริบูรณ์ในพระธรรมวินัยก็ต้องผิดคดี เคยมีมาแล้ว ดังเช่นพระคณาธิการจึงเฉยเสียเมื่อมีผู้แจ้ง
 ว่าพระภิกษุต้องอาบัติปาราชิก เมื่อไม่เอาโทษกันจริงจึง เพราะเห็นแก่ชื่อเสียงของหมู่คณะหรือวัด
 หรือนิกาย คนชั่วก็ตั้งใจประพฤติผิดครั้งละเมิดพระธรรมวินัย โดยปราศจากหิริโอตตปปะ ชื่อเสียง
 เกียรติคุณของสงฆ์เป็นส่วนรวมก็มิควรหลง³⁴

การสอดส่องดูแลพระสงฆ์เร่ประพฤติทำนองคลองธรรมตามภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ
 มีน้อย เพราะความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองของราชอาณาจักรกับคณะสงฆ์กับเจ้าคณะ
 ฝ่ายปกครองสงฆ์ไม่แนบแน่นเพียงพอที่จะประสานงานโดยชนในกาลพัฒนาคฤกษภาพของประชากรในฐานะ

³³ ศิริธรรม, การปกครองคณะสงฆ์ ตั้งแต่อดีตจนถึงยุคปัจจุบัน ภาค 1 (พระนคร
 : ส.ธรรมภักดี, 2476), หน้า 17-18.

³⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 166-167.

ปัจจัยกำลังอำนาจของชาติ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ และ เจ้าหน้าที่ย้ายปกครองไม่สามารถเข้าไปจัดการดูแล หรือช่วยเหลือพระสงฆ์ หรือ เจ้าคณะผู้ปกครองสงฆ์ เกี่ยวกับการคณะสงฆ์และ การพระศาสนาได้ เพราะ

1. กฎหมายมิได้กำหนดอำนาจหน้าที่ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ เป็นผู้ดูแลควบคุมพระสงฆ์ แม้จะได้เข้าไปช่วยเหลือก็ไม่ได้ขุดคุ้ยได้ ข้าราชการฝ่ายปกครองเกรงว่า ถ้าเข้าไปเกี่ยวข้องจะเป็นการกระทำนอกเหนืออำนาจหน้าที่

2. ผู้มีอิทธิพลและญาติโยมลูกศิษย์ลูกหาของพระที่ประพฤติผิดและกระทำความผิดจารีตประเพณี มีมาก เจ้าหน้าที่ย้ายปกครองไม่กล้า เข้าไปขัดขวางหรือปราบปรามการกระทำอันมิชอบ เพราะจะเป็นภัยแก่ตนได้ ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม

3. คนทั่วไปมักเชื่อพระมากกว่าเชื่อ เจ้าหน้าที่ย้ายปกครอง แม้จะเป็นพระที่ประพฤติและกระทำการอันไม่เหมาะสมก็ตาม

4. ความเชื่อถือในพิธีกรรมหรือลัทธิต่าง ๆ เป็นเรื่องยากที่จะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับ เพราะจะมีบุคคลสองกลุ่มมีความเชื่อขัดแย้งกันอยู่ ถ้าข้าราชการฝ่ายปกครองไปกระทำให้เห็นว่า เป็นการเข้ากับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ก็จะเป็นการก่อศัตรูและเกิดเหตุร้ายขึ้นง่าย

5. ข้าราชการฝ่ายปกครองไม่เข้าใจกฎหมายและระเบียบแบบแผนอันเกี่ยวกับศาสนา ตลอดจนพระธรรมวินัยและระเบียบพระวินัยสงฆ์ไทย ทำให้ไม่มีเมตตาใจหรือไม่กล้าเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับ เพราะเกรงว่าจะปฏิบัติผิดไม่ถูกต้อง หรือขัดลบทมิฬผิดพราศหรือตีความคลาดเคลื่อน²⁵

การประสานงานและการประชาสัมพันธ์ ในการดำเนินการปกครองและบริหารกิจการ ศพพ ระสงฆ์และการพระศาสนาของมหาเถรสมาคมและ พระสังฆาธิการแต่ละระดับไม่มี หรือมีแต่น้อย ไม่สม่ำเสมอหรือทั่วถึง ในอดีตวัดเป็นศูนย์กลางทั้งทางด้านจิตใจและกิจกรรมของสังคม พระสงฆ์ เป็นผู้อบรมสั่งสอนและเฝ้าทางชีวิตที่ดีงามแก่ประชาชนอย่างสมบูรณ์ เป็นที่ยอมรับนับถือและศรัทธา

²⁵ ข้าหลวง วังจันทน์, การพัฒนากิจการคณะสงฆ์และการพระศาสนา เพื่อความ มีอุดมแห่งชาติ, หน้า 51-52.

อย่างเต็มที่ แต่ความจริงสังคมได้เปลี่ยนแปลงโดยรับเอาอารยธรรมแบบตะวันตก เข้ามามาก ในสังคมเมืองความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีรวดเร็วมาก และประชากรก็เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ความรู้สึกนึกคิดแบบวัตถุนิยมพุ่งแรงมานำวิถีชีวิตของคนในสังคม และสังคมชนบทที่พยายามที่จะรับเปลี่ยนแปลงให้มาสู่ความเป็นสังคมเมืองอยู่ทั่วไป ลักษณะความเรียบร้อยดีงามตามคตพระพุทธานุศาสน์ที่ทำให้คนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน มีความอดทนอดกลั้น ขยันขันแข็งในกิจการงาน หลีกเลี้ยงละเว้นจากอบายมุข จากการเอาใจเอาเปรียบ การเห็นแก่ตัวแก่งแย่งชิงดี ไม่เป็นมิตร ขี้ด ขี้แย ฯลฯ เหล่านี้ที่คนรุ่นใหม่มองเห็นว่าคร่ำครึ ไม่ทันสมัย พุดจาอหวนหาอนุโยภาที่ลูกคนรุ่นใหม่มองว่าอแม่ไม่ทันสมัย คนมีความซื่อสัตย์ซื่อตรงมักถูกกล่าวหาใส่ความว่าเป็นคนคดโกง³⁶ ทั้งหมดนี้เป็นลักษณะของสังคมที่มีความเจริญรุดหน้าด้านวัตถุ ในขณะที่ระดับจิตใจเห็นเสื่อมทรามลง

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 เป็นการนำระบบการปกครองคณะสงฆ์มาดัดแปลงให้เหมาะกับราชอาณาจักรไทยซึ่งเห็นได้ว่า สังเกตตามมาก ก็คือ คาสนจักรกับราชอาณาจักรไม่ได้เคียงคู่ไปด้วยกันอย่างที่ควรจะเป็น ส่งผลเสียต่อระบบสังคมโดยรวมอย่างที่ปรากฏให้เห็นอยู่เป็นนิตย์ พระราชบัญญัติฉบับนี้เกิดขึ้นได้เนื่องจากทางฝ่ายบ้านเมือง เข้าไปก้าวก้าวและจัดการเองทั้งหมด และทำอย่างบับบังคับ ไม่เปิดโอกาสให้คณะสงฆ์มีสิทธิตัดสินใจแต่อย่างใด จะเห็นได้ว่าแต่ก่อนนั้น คณะสงฆ์ปกครองด้วยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองสงฆ์ พุทธศักราช 2484 ก็อยู่กันอย่างสงบเรียบร้อยและกำลังจะก้าวหน้าต่อไปอย่างทีควรจะเป็น แต่แล้วเมื่อเหตุการณ์บ้านเมืองเปลี่ยนแปลงระบอบประชาธิปไตยเข้าสู่ยุคมืด ผู้นำทางการ เมืองที่มาโดยวิธีการไม่ถูกต้องชอบธรรมทางประชาธิปไตยก็รุกรำ เข้ามาก้าวก้าวอำนาจและเปลี่ยนแปลงอะไรต่อมิอะไรของคณะสงฆ์ โดยที่คณะสงฆ์เองไม่ได้เห็นดีเห็นงามด้วยแต่อย่างใด และได้มีการคัดค้านอย่างออกหน้า เสียด้วย

³⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 36.

ข้อ 37 ส. ศิวรักษ์ กล่าวถึง "พอรัฐจะ เปลี่ยนจากความถูกต้องไปสู่ความเป็นธรรมคือความไม่ถูกต้องก็ออกกฎหมายมา เพื่อสะกดให้อำนาจคณะสงฆ์มาอยู่ในอำนาจ ตัวอย่างพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2505 ไม่ต้องการให้แข็ง ไม่ต้องการให้พระมีอำนาจ ก็ออกกฎหมายนี้มาและกฎหมายนี้ยังอยู่ใช้ กตพระตั้งแต่ พ.ศ. 2505 มาถึงเวลานี้ พระก็อ่อนตัวลงไป กฎหมายนี้ทำให้พระแตกกัน พระไม่มี ขยับขยายได้" 37

การตราพระราชบัญญัติการปกครองคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 จะมีลักษณะคล้ายกับการตราพระราชบัญญัติการปกครองคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2484 นั่นคือพระสงฆ์แต่ละนิกายใช้ประโยชน์จากการใกล้ชิดอาณาจักรแก้ไขเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นประโยชน์ต่อฝ่ายตนเอง เดียวกันอาณาจักร หรือรัฐบาลก็เห็นความจำเป็นต่อการจัดรูปแบบโครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นแบบแผนมั่นคง เพื่อประโยชน์ต่อความมั่นคงของบ้านเมือง

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ เกิดจากรัฐบาลมุ่งจะรวมศูนย์อำนาจของพระสงฆ์ให้กลับมามีสมเด็จพระสังฆราชและมหาเถรสมาคม โดยพิจารณาว่า การปกครองสงฆ์ใช้ทั้งการที่พึ่งแบ่งแยกหรือถ่วงดุลอำนาจออกเป็นสังฆสภา สังฆมนตรีและคณะวินัยธร 38

ฉลอง เจยามคม (2539) ใช้ให้เห็นถึงความบกพร่องหรือ "ข้อเสีย" ของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 โดยแบ่งเป็น 7 ข้อ ดังต่อไปนี้

1. เป็นการบังคับใช้งานและสถานะขององค์สมเด็จพระสังฆราช ซึ่งกำหนดให้พระองค์ทรงเป็นประธานคณะกรรมการมหาเถรสมาคมโดยตำแหน่ง จึงมีหน้าที่เป็นหัวหน้าคณะบริหาร

37 ฉลอง เจยามคม, ผ้าสาส์นจักร-หะลังจตุตถ, หน้า 51-52.

38 ส. ศิวรักษ์, ลวดลายสังคัมสงฆ์, (กรุงเทพฯ : ยุววิทยา, 2530), หน้า 130.

39 คณิงนิตย จันทบุตร, สถานะและบทบาทของพระ พุทธศาสนิกชนในประเทศไทย, หน้า 34.

งานคณะสงฆ์โดยปริยาย

2. ขัดขวางวิวัฒนาการของการปกครองคณะสงฆ์ เพราะในขณะที่ฝ่ายบ้านเมืองมีความก้าวหน้า เป็นประชาธิปไตย แต่การปกครองคณะสงฆ์กลับรวมศูนย์อำนาจ สภาพเศรษฐกิจภายใต้การพัฒนาของฝ่ายบ้านเมืองเจริญรุดหน้าไปอย่างคาดไม่ถึง แต่สังคมได้สูญเสียประเพณีและวัฒนธรรมไปมาก สังคมเลวร้ายอย่างน่าใจหาย เป็นผลสืบเนื่องมาจากบทบาทคณะสงฆ์ที่ไม่มีส่วนพัฒนาสังคมเท่าที่ควรจะเป็น เหตุที่พระสงฆ์ไม่มีบทบาทเช่นนี้ เพราะระบบการปกครองภายใต้พระราชบัญญัติดังกล่าว เป็นตัวขัดขวางทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ

3. เป็นพระราชบัญญัติที่ปิดโอกาสคนหนุ่มและหนุ่มสาวอาวุโส เนื่องจากองค์กรทำหน้าที่บริหารกิจการคณะสงฆ์ ได้แก่ มหาเถรสมาคมซึ่งล้วนแต่เป็นพระเถระที่มีสมณศักดิ์สูงมีอายุมากและอยู่ในวัยควรพักผ่อนเพราะกฎหมายกำหนดไว้เช่นนั้น ทำให้พระภิกษุหนุ่ม ๆ ที่มีความรู้ความสามารถมีริ้วแรงพอไม่ได้ทำงาน

4. เป็นพระราชบัญญัติที่บังคับบังคับจิตใจคณะสงฆ์ปกครอง และเปิดช่องทางให้เกิดความไม่ชอบมาพากลไว้มาก การกำหนดให้เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาสรวมกันเป็นองค์คณะพิจารณาอธิกรณ์ขึ้นต้นตามกฎหมายนี้ ซึ่งมีอำนาจพิจารณาความผิดของพระสงฆ์ที่อยู่ในเขตปกครองของตน ทำให้ต้องพิจารณาความผิดของพระภิกษุด้วยตนเอง ซึ่งบางครั้งพระรูปหนึ่งอาจมีความผูกพันในฐานะสหัชชีหรือญาติและอื่น ๆ ญาติ หรือเหมือนหลาน เท่ากับเป็นการบีบบังคับจิตใจกัน

5. อุดมไปด้วยเล่ห์เหลี่ยม การยกวางพระราชบัญญัติฉบับนี้ นับว่าผู้ยกวางมองเห็นจุดอ่อนของคณะสงฆ์ คือ ความเคารพในอาวุโสของพระสงฆ์ คงจะไม่มีการประท้วงซึ่งก็ได้ผลและใช้ปกครองมาจนถึงปัจจุบัน

6. ขาดหลักการที่มั่นคง การกำหนดอำนาจเปิดเสรีให้กับคณะผู้บริหารงานคณะสงฆ์คือกรรมการมหาเถรสมาคมเพียงคณะเดียว โดยไม่มีอำนาจอื่นใดอีก ทำให้การบริหารงานคณะสงฆ์ไม่มีมั่นคง ไม่มีจุดยืนที่แน่นอน เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพความรู้สึกนึกคิดจัดสำนึกหรือความถนัด

7. ส่งเสริมให้มีการยึดติดในศาสนบุคคลมากกว่าศาสนธรรม พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ดำเนินไปแบบตัวใครตัวมัน ทำให้พระภิกษุผู้น้อยต้องสร้างจุดสนใจในตัวเองโดยปราศจากมาตรการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเมื่อเกิดความสนใจมากเข้าล้าล้าล้าล้าระดัดตามมาแล้ว เป็นสาเหตุให้

เกิดการยึดติดตัวบุคคลมาจากศาสนาธรรม หากพระรูปนั้นเคยมีบทบาทสูงมาก ๆ ก็มักทำให้เกิด
จิตตวิเศษหรืออย่างกรณีของพระยาศรี 49 และยังเห็นว่าการพัฒนาองการคณะสงฆ์ให้ก้าวหน้าฝ่าย
อาณาจักรนี้ ต้องใช้ระบบการปกครองลักษณะเดียวกับพระราชบัญญัติ พุทธศักราช 2484 เพื่อให้
เป็นพลังมาธิปไตยมากที่สุด โดยองค์การปกครองคณะสงฆ์จำเป็นต้องใช้สูตรสามส่วน คือ ใช้ระบบ
การดีจากพระเถระ ใช้แรงงานจากพระหนุ่ม และใช้สติปัญญาจากพระ เก่ง ให้เข้ามาพร้อมกัน เน้น
กิจการคณะสงฆ์ มีใจอาศัยแต่มหาเถรสมาคมเพียงฝ่ายเดียวอย่างที่ใช้อยู่

จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งเป็นผู้นำทางการเมืองในขณะที่ยังมีการตราพระราชบัญญัติ
คณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 เห็นว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่กำหนดให้มีการถ่วงดุลอำนาจกัน
นี้ จะนำมาซึ่งความล่าช้าและขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ดังนั้น การแยกอำนาจการบัญชา
การคณะสงฆ์ออกเป็น 3 ทาง คือ สังฆสภา คณะสังฆมนตรีและคณะวินัยธร ตามพระราชบัญญัติคณะ
สงฆ์ พุทธศักราช 2484 นั้น เป็นระบบที่มีผลบั่นทอนประสิทธิภาพในการดำเนินกิจการคณะสงฆ์ให้
ต้องประสบอุปสรรคและล่าช้า รัฐบาลจึงได้ตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ด้วยเหตุผลว่า

โดยที่การจัดดำเนินกิจกรรมคณะสงฆ์ มีใช้กิจการอันเป็นเอกอำนาจดำเนินการด้วยวัตถุประสงค์
ประสงค์เพื่อการถ่วงดุลอำนาจเช่นที่ใช้อยู่ตามกฎหมายในปัจจุบัน และโดยระบบเช่นว่า
นี้จะมีผลบั่นทอนประสิทธิภาพแห่งการดำเนินกิจการจึงสมควรแก้ไขปรับปรุงเสียใหม่ ให้
สมเด็จพระสังฆราชของศาสนาพุทธมหายาน ทรงบัญชาการคณะสงฆ์ทางมหาเถรสมาคม
ตามอำนาจกฎหมายและพระธรรมวินัย ทั้งนี้ เพื่อความเจริญรุ่งเรืองแห่งพระพุทธศาสนา

และได้อธิบายถึงเรื่องการรวมอำนาจการปกครองคณะสงฆ์มาไว้ที่มหาเถรสมาคมเพียง
องค์กรเดียว ว่า

49 คลอง เจริญาคม, ประวัติศาสตร์-พระเครื่องจัดตั้ง, หน้า 51-69.

การปกครองตามพระราชบัญญัติฉบับใหม่นี้ มีหลักการสำคัญ คือ การมอบอำนาจในการปกครองคณะสงฆ์ไว้กับมหาเถรสมาคม ซึ่งมีสมเด็จพระสังฆราชทรงเป็นประธาน ทั้งนี้ โดยที่รัฐบาลมีความมั่นใจว่า มหาเถรสมาคมนั้นประกอบด้วยพระมหาเถระชั้นสูง ดำรงอยู่ในคณธรรมควรแก่การสักการะทั้ง เป็นที่พระมหากษัตริย์องค์เอกอัครศาสนูปถัมภก ได้ทรงยกย่องไว้วางพระราชหฤทัยและทรงสถาปนาไว้ในตำแหน่งสมณศักดิ์อันสงี่ยมสามารถที่จะดำเนินการพระศาสนาให้เป็นไปด้วยดีหาประการ⁴¹

ถ้ามหาเถรสมาคมรู้จักใช้ศักยภาพของคณะสงฆ์ในกิจการสำคัญ เช่น การจัดศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การพัฒนาชุมชน เผยแผ่ศาสนา พิจารณาคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการประจำและนักการเมืองเหล่านี้ ก็จะสร้างคุณูปการใหญ่หลวงแก่สังคมไทย แต่ถ้ามหาเถรสมาคมไม่ดำเนินริเริ่มนโยบายใหม่ กับทั้งไม่ให้การสนับสนุนนโยบายใหม่ที่มีวิสัยทัศน์ ย่อมจะเป็นความย่อหย่อนหรือช่องทางให้เกิดช่องว่างหนึ่งได้ ดังเช่นที่มีกลุ่มพระสงฆ์ก้าวหน้าผู้มีความคิดริเริ่มตั้งขันธ์อัครธรรมที่ต้องอยู่ในกรอบการควบคุมของมหาเถรสมาคม เห็นเป็นความไม่สะดวก ไม่คล่องตัวในการทำงาน ซึ่งต้องรับคำสั่งหรือความเห็นชอบจากเบื้องบนอยู่ตลอดเวลา กลุ่มพระสงฆ์เหล่านี้จึงมักนิยมแยกตัวมาทำงานอิสระโดยไม่ต้องรอนโยบาย การสนับสนุนจากมหาเถรสมาคม กลุ่มพระสงฆ์ประเภทนี้มีลักษณะ เป็นองค์กรเอกชนในคณะสงฆ์ บางกลุ่มมีบริษัทบริหารจำนวนมากขึ้น จนมีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงและปรับตัวของคณะสงฆ์⁴² เช่น กลุ่มของคณะยุวสงฆ์ที่ได้มีการเคลื่อนไหว ณ บริเวณลานอโศก วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ราชวชิรวิหาร กรุงเทพมหานคร ระหว่าง วันที่ 10-17 มกราคม 2518 โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญอันหนึ่งคือ เรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงพระราชบัญญัติคณะสงฆ์จากระบบมหาเถรสมาคมมาเป็นระบบสังฆสภา เพื่อให้การบริหารคณะสงฆ์มีประสิทธิภาพ

41 เรื่องเดียวกัน, หน้า 75.

42 เรื่องเดียวกัน, หน้า 75-76.

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

เหมาะสมควรกับยศสมเวย 43 เป็นต้น

อำนาจหน้าที่ของมหาเถรสมาคมนี้มักกว้างขวางมาก (มาตรา 18) เพราะถ้าพิจารณาเทียบเคียงกับอำนาจหน้าที่ของสังฆสภา คณะสังฆมนตรี และคณะวินัยธร ตามที่บัญญัติแยกอำนาจกันไว้ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2484 แล้วจะพบว่าอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ ทั้ง 3 ส่วนนั้น ได้รวมกันเป็นอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ของมหาเถรสมาคม กล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือ สังฆสภา คณะสังฆมนตรีและคณะวินัยธรในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2484 ได้รวมกันเป็นมหาเถรสมาคมในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ดังนั้น อำนาจหน้าที่บริหารการคณะสงฆ์ของสังฆมนตรี อำนาจตราสั่งมาตัตของสังฆสภา และอำนาจหน้าที่วินิจฉัยอธิกรณ์ของคณะวินัยธรชั้นฎีกา ได้รวมเข้าเป็นอำนาจของมหาเถรสมาคมเพียงองค์กรเดียวในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 44

การที่ฝ่ายรัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ออกมาใช้บังคับได้เป็นประจักษ์พยานอย่างดีที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างอาณาจักรกับศาสนจักร ด้วยการออกพระราชบัญญัติฉบับนี้ รัฐบาลได้ถือว่าให้การอุปถัมภ์แก่คณะสงฆ์ ทั้งนี้ เพราะคณะสงฆ์ไม่มีอำนาจลงโทษพระภิกษุผู้ประพฤติล่วงละเมิดพระธรรมวินัยชั้นร้ายแรงและไม่ยอมสละสมณเพศ หากปล่อยให้ยื้อย่อมจะนำความเสื่อมเสียมาสู่วงการคณะสงฆ์ กรณีคณะสงฆ์จำต้องพึ่งพิงอำนาจรัฐ เพื่อสร้างความศักดิ์สิทธิ์ให้กับพระธรรมวินัย 45

43 สัจวัตน์ คำวันสา และ ทองพรรษ ราชกิจจานุเบกษา, สงฆ์ไทยใจ, 200 ปี เล่ม 2, หน้า 192-195.

44 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, เอกสารการสอนชุดวิชา, ความเชื่อและศาสนาในสังคมไทย, หน้า 68.

45 เรื่องเดียวกัน, หน้า 72.

ตามที่ได้อ่านมาแล้วว่า อำนาจทางการเมืองที่เข้ามาจัดการแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับสถาบันสงฆ์ในยุครบครองแบบประชาธิปไตยนั้น มักจะเป็นการเข้ามาดำเนินการควบคุมมากกว่าการให้การห้ามย่ำรัง ยกตัวอย่างให้เห็นกรณีความขัดแย้งของพระมหาคณะผู้ใหญ่ ช่วง พ.ศ. 2503-2509 คือ การจับกุมพระพิมลธรรม (อาจ อาสภเถระ) วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ในข้อหาวิภาษกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ซึ่งในที่สุดก็ได้มีคำพิพากษาศาลทหารกรุงเทพคดีแดงที่ 192 ก. / 2509 ความอาญาระหว่างอัยการศาลทหารกรุงเทพ โจทก์ นายอาจ ดวงมาลา (พระพิมลธรรม) จำเลย ลงวันที่ 30 สิงหาคม 2509 มีใจความตอนหนึ่งว่า

ตามที่ศาลได้ประมวลวินิจฉัยข้อเท็จจริงตามฟ้องและกล่าวหาหลายข้อหลายประเด็นเห็นสาระข้าง ไม่มีสาระข้าง ก็ไม่ปรากฏพยานหลักฐานใด ๆ เลยพอที่จะชี้ให้เห็นว่าจำเลยได้กระทำ หรืออาจจะกระทำผิด การจับกุมคุมขังจำเลยทั้งนิยามเป็นที่เคารพมองและนาสลดใจในวงการคณะสงฆ์และพระพุทธศาสนาอย่างมาก ทานประธานศาลฎีกาก็ดี พระเถระผู้ใหญ่ทั้งฝ่ายโจทก์และจำเลยก็ดีซึ่งเป็นพยาน ต่างก็กล่าวเป็นทำนองเดียวกันว่าจำเลยนี้เป็นผู้ประกอบแต่กตกรรม กระทำกิจศาสนาแผ่ไพศาลไปทั้งในและนอกประเทศ ทั้งในทางปริยัติศาสนาและปฏิบัติศาสนามีผลประจักษ์ชัดเป็นหลักฐานมากไม่เชื่อว่าได้กระทำผิดแต่กลับมามีต้องถูกออกจากเจ้าอาวาส ถูกถอดจากสมณศักดิ์ ถูกจับกุม ถูกบังคับให้สละเพศพรหมจรรย์ เห็นว่ารุนแรงที่สุดสำหรับพระเถระผู้ใหญ่ที่บวชจนเคารพนับถือ พระธรรมโกศาจารย์ถึงกับกล่าวว่า คิดได้อย่างเดียวว่า เกิดขึ้นเพราะความอิจฉาริษยากันในวงการสงฆ์ หรือมีฉันทะ ก็เป็นกรรมเก่าของจำเลยเท่านั้นเอง พิธีขอประหารชีวิต สดบรหัตตพิณิกไฟในธรรมพิณิกก็กล่าวว่า ตามที่จำเลยต้องคดีนี้ได้รับสวนด้วยตัวเองทราบเบื้องหลังโดยตลอด แต่จะเบื่อกความก็เกรงจะเป็นการระหองระแหงเพื่อแผนการพระภิกษุสงฆ์และพระศาสนา⁴⁶ และในตอนท้ายในคำพิพากษา ได้สรุปความว่า

มูลกรณีทั้งหลายตามที่ทราบความจริงมาจำเลยถูกกล่าวหาถึงโดยมิเป็นธรรมจริง ๆ ไม่ได้กระทำความผิดตามกล่าวหา ดังนั้น ศาลจึงขอให้จำเลยระลึกว่าเป็นคนเราเคราะห์หรือกรรมเก่าของจำเลยเองหรือมีฉันทะก็เป็นเหตุสร้างบาปกรรมของตนก็เลยไม่ใช่ความผิด

ของผู้ใด แต่เป็นความผิดของสังสารวัฏเองศาลรู้สึกสลดใจและเห็นใจจำเลย แต่เชื่อว่าจำเลยซึ่งได้อบรมอยู่ในพระศาสนามานาน คงจะทราบซึ่งในอเบกขาญาณที่ว่าสัตว์หึ่งบวงมีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย ถ้ากรรมใดไว้ดีหรือชั่วก็ตามก็จะ เป็นกรรมทายาทรับผลของกรรมนั้นและคงจะตั้งอยู่ในคณธรรมอันเป็นลักษณะของบัณฑิตในพระพุทธศาสนาสืบไป

อาศัยเหตุผลและศรัทธาที่ได้อธิบายมาจึงพร้อมกันพพากษายกฟ้องโทษปล่อยจำเลยพ้นข้อหาไป⁴⁷

สิ่งนี้เป็นประจักษ์พยานได้เป็นอย่างดีว่า อำนาจทางการเมืองในยุคนครราชสีมาโดยนั้นนี้ ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับสถาบันพระศาสนาในเชิงควบคุม มากกว่าให้การอุปถัมภ์ค้ำชู เช่นในสมัยสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโรธาตุเจ้า กรมพระชินสีห์ กรมหมื่นวิจิตรวรสาร ได้กล่าวไว้ว่า "รัฐบาลรับมาแต่เพียงอำนาจแต่สามารถทำนุบำรุงพระศาสนาอย่างทีควรจะเป็น"⁴⁸ ทั้งนี้ เพราะทางราชการได้จัดให้สถาบันทางพระพุทธศาสนา เป็นเพียงส่วนหนึ่งของระบบราชการเท่านั้นเอง

⁴⁶ สงบ สุริยจันทร์, คำพิพากษาคดีประวัติคดีศตร อัดตพระพิมพ์ธรรม อาสภ. ๓๓๖ (อ้าง ต้องมาลา) (พระนคร : โรงพิมพ์วัดศรีสมเด็จ, 2509), หน้า 162-163.

⁴⁷ พระครูศรีวราภรณ์, ประวัติการสถาปนา เลื่อนชั้น สดตำแหน่ง แต่งตั้ง กอดกอนคืนสมเด็จพระพุทธอาจารย์ สมเด็จพระพลาจารย์ พระพิมพ์ธรรม สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระพุทธศักราช 2025 (208 ปี) - 2532, หน้า 212-210.

⁴⁸ สัมภาษณ์ เสฐียรพงษ์ วรรณปก, 12 กุมภาพันธ์ 2540.

สรุป

การศึกษาการละเมิดพระธรรมวินัยของพระสงฆ์ในห้วงที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 (ห้วง พ.ศ. 2505-2527) พร้อมกับการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ในภาคการพัฒนาระยะที่ 1 พบว่า เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างมากภายในสถาบันสงฆ์และสถาบันทางสังคมอื่นด้วย โดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ได้รวมอำนาจที่เคยกระจายไปไว้กับวัดชอบมาอยู่ในการควบคุมดูแลของมหาเถรสมาคมแต่เพียงองค์กรเดียว ก่อให้เกิดปัญหาทางปฏิบัติ เพราะกิจกรรมทางด้านของพระศาสนาไม่อาจพัฒนาไปได้โดยไม่มีองค์กรรับผิดชอบสนองงาน ปัญหาทุกอย่างมาประดังกันอยู่ที่คณะกรรมการมหาเถรสมาคมซึ่งโดยสภาพอยู่ที่จริงอยู่ในวัยสูงอายุไม่อาจดำเนินการได้อย่างทันเหตุทันที่ เนื่องจากมีกายภาพที่ถูกจำกัดด้วยวัย แม้ว่าจะสมบูรณ์ด้วยระบอบการปกครอง ก็อุปสรรคกับการพัฒนาประเทศตามแผนใหม่ได้เริ่มรับเอาอารยธรรมตะวันตกมาปรับใช้ในภาคพัฒนา ไม่เว้นแม้แต่ระบบการศึกษาซึ่งสถาบันสงฆ์เคยเป็นหลักดำเนินภารกิจกลายเป็นแบบตะวันตกเกือบหมดสิ้น การพัฒนาตามแนวคิดกล่าว ให้นับตั้งแต่ชาวต่างชาติลอม กะลาทางจิตใจ เปรียบเทียบสถาบันสงฆ์ถูกจำกัดโดยพัฒนาการสมัยใหม่จึงทำให้ลดความสำคัญลง เป็นอันมาก

ผลการศึกษาในห้วงที่มีมีการเปลี่ยนแปลงจากรากเหง้าเดิมครั้งมี พวกรู้ มีอัสชัษะบะเนอ์ โนหม์สงฆ์เป็นจำนวนมาก การขาดรองสงฆ์หนักไปในทางฆราวาส เป็นส่วนใหญ สื่อมวลชนลงข่าวในประเด็นที่ปฏิบัติไม่เหมาะสมแก่สมณเพศ การไม่รับผิดชอบต่อส่วนรวม เช่น การแข่งขันกันสร้างวัดสร้างพระ พุทธรูปหินใหญ่โตขณะที่ประชาชนอดอยากอดจนโดยมองผลประโยชน์เป็นหลัก มีการแก่งแย่งตำแหน่งเจ้าอาวาส การเรียกรับเงินเป็นต้น ทั้งนี้ เพราะพระภิกษุผู้บริหารการคณะสงฆ์อยู่ในวัยชรา เหนืออายุประจํามากกว่ากวอดชนให้พระสงฆ์เคร่งครัดพระธรรมวินัย ออผลในการปกครอง

สาเหตุการละเมิดดังกล่าว ได้พบว่า

1. พระสงฆ์ไม่เชื่อคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ไม่สนใจศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย มีจิตอุปสรรคอื่นในการบวช ไม่เอาใจใส่ต่อพระธรรมวินัย
2. ระบบการศึกษาของสงฆ์กับระบบการศึกษาของบ้านเมืองไม่เกื้อกูลซึ่งกันและกัน

3. ระบบการปกครองคณะสงฆ์ขาดประสิทธิภาพในการบังคับบัญชา เนื่องจากขาดการกระจายอำนาจ ขาดองค์กรรับสนองงาน
4. อภิชนกษัตริย์ไม่อบรมสั่งสอนหลังการบวช เห็นการบวชเป็นเพียงพิธีกรรมหนึ่ง
5. ความเป็นสังคมบริโภคนิยมของโลกยุคปัจจุบัน ทำให้พระสงฆ์ไม่เอาใจใส่ต่อพระธรรมวินัยต้องตกสภาวะเสื่อมถอยดังกล่าวด้วย
6. พุทธบริษัทไม่ทราบแก่นแท้พระศาสนา เพราะไม่ได้อศึกษาระบบนิเวศพระพุทธบริษัทฝ่ายฆราวาส ก่อนปฏิสัมพันธ์กับพระสงฆ์ในทางเสื่อมเสีย
7. ฝ่ายบ้านเมืองสนับสนุนกิจการด้านพระศาสนาน้อย โดยเฉพาะด้านงบประมาณ
8. การพัฒนาระบบการสื่อสาร ทำให้โลกไร้พรมแดนสื่อต่าง ๆ ส่วนหนึ่งได้เข้าไปสู่วัดมากขึ้น โดยปราศจากการควบคุมจากทุกฝ่าย

ผลกระทบที่เกิดขึ้น พบว่า ก่อให้เกิดปัญหาโดยรวม ดังนี้

1. ผลต่อสังคม: พุทธบริษัทไม่ได้รับประโยชน์จากพระศาสนาอย่างแท้จริง เพราะพระสงฆ์มีกิจงานหาเงินเข้าวัดเพื่อแสวงหาผลประโยชน์หลายต่อหลายเรื่อง โดยไม่คำนึงต่อศาสนสถาน เน้นความมั่งคั่งเป็นหลัก พุทธบริษัทฝ่ายฆราวาสประพฤติดับรัดพืดพลาตจากคำสอนของพระศาสนา
2. ผลต่อสถาบันสงฆ์: พระสงฆ์ไม่ปฏิบัติหน้าที่ ดมของตน แต่ประพฤติดับรัดพืดพลาตจากคำสอนของพระศาสนา เกิดสังฆธรรมปฏิรูปหรือธรรมวินัยปลอม เกิดขึ้นมากมาย
3. ผลต่อสถาบันทางการเมือง: มีผลกระทบค่อนข้างน้อยในระยะสั้น เนื่องจากอิทธิพลความเชื่อถือศรัทธาต่อพระสงฆ์ลดน้อยลง แต่จะส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางในระยะยาว

การแก้ปัญหาจากฝ่ายบ้านเมือง พบว่า รัฐบาลได้เข้าไปบงกชกับพระสงฆ์ เพียงผิวเผิน เพราะถือวาทิจการด้านพระศาสนา เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่รัฐต้องให้การเอาใจใส่ดูแล ไม่ให้ความสำคัญเป็นพิเศษ เช่น สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ รัฐจะเข้าไปกวดขัน ติวข้อเฉพาะ เมื่อมีปัญหาขึ้นในวงการพระศาสนา เท่านั้น

ศาสนาของพระตกทอดอยู่ได้ เพราะการเรียก การปฏิบัติและความหลุดพ้น พระพุทธองค์สอนให้พระสาวกออกไปสู่ประชาชน สอนเขาให้รู้ตัวเพื่อแก้ทุกข์และเพื่อความสงบของมวลชน ถ้าหากได้ปรับความผิดเสียใหม่ว่าพระภิกษุสงฆ์เห็นทางก็มีประโยชน์แก่ชาติ ศาสนาตามกำลังแห่งการ

ปฏิบัติของท่าน...เสียแต่อย่างยิ่งไม่ยอมรับว่าทำเนิ่นหน้าีต่าง ๆ กันตามความจำเป็นแห่งวัตถุประสงค์การบวชแต่ละองค์และตามสถานการณ์ของท้องถิ่นนั้น ๆ คิดแต่เพียงว่าถ้าใครบวชเป็นพระสงฆ์แล้วก็มีหน้าที่จะต้องปฏิบัติตัวให้ตรงพระนิพพานอย่างเดียว เห็นว่าถ้าทำอย่างอื่นแล้ว เป็นการทำผิดหมดและใช้ไม่ได้เสียเป็นนิจการไม่ถูกต้อง

พระสงฆ์นั้นเป็นเหมือนทหารของพระพุทธเจ้า เป็นธรรมเสนา คือ กองทัพรธรรมทัตวจะได้รับภารกิจเป็นอย่างดีเพื่อธรรมยาตราสู่หมู่บ้าน ตำบล จังหวัดทั่วประเทศ และแผ่ไปถึงต่างประเทศด้วย ไมใช่เพียงแต่ไปรักษาวัดที่ตั้งไว้ แต่เพื่อเฝ้าศาสนาธรรมหรือพรหมจรรย์ คือระบบการครองชีวิตที่ดีที่ประเสริฐสมวลชนอย่างที่เราอรุณาอาณ...ของพระพุทธองค์โดยทำมาแล้ว

พระภิกษุสงฆ์ยังไม่ถึงขั้นเป็นพระอรหันต์ก็จะเป็นสมมติสงฆ์ เป็นสัญลักษณ์เป็นรูปแบบแห่งพระสงฆ์ เป็นผู้มีศรัทธาใจเข้ามาอยู่ในร่มกาสาวพัสตร์ ด้วยตั้งใจว่าจะปฏิบัติดี ปฏิบัติตรง ปฏิบัติเพื่อดับทุกข์ เพื่อพ้นจากพันธนาการ นั่นคือ ปฏิญญาที่ได้ไว้กับสังคมสงฆ์และให้ไว้กับประชาชนโดยแสดงเพศเป็นนักบวช มีความเป็นอยู่ต่างกับคฤหัสถ์ แต่ในภาคปฏิบัติย่อมทำได้บ้างไม่ได้บ้าง ตามกำลังแห่งผู้หนึ่ง เป็นบุคคลหนึ่งมักเลิกล้อ...สิ่งเหล่านี้ เป็นเรื่องให้พรบริษัทหกฝ่ายโดยเฉพาะฝ่ายการเมืองจะต้องเข้ามาร่วมมือแก้ไขกันอย่างจริงจัง มิใช่ปล่อยให้เป็นที่เฝ้าของพระสงฆ์เพียงฝ่ายเดียวแล้วทอดทิ้งไปตามมลายากรรมเหมือนที่ผ่านเข้าเข้าคดีที่ว่า "ข้าวช้างขี้ ติข้างสงฆ์" แล้วปัญหาจะแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพได้อย่างไร